

Remissvar: Kontantutredningen (Fi2024/00068)

Finansförbundet har av Finansdepartementet bjudits in att lämna synpunkter på promemorian från Kontantutredningen (Fi2024/00068).

Finansförbundet är Sveriges största fackliga organisation inom bank- och finansbranschen med omkring 26 000 yrkesverksamma medlemmar. Genom kunskap och förståelse för medlemmars villkor och finansbranschens utveckling arbetar Finansförbundet för ett hållbart arbetsliv i finansbranschen.

Finansförbundet vill inleda detta remissvar med att upprepa de ingångsvärden som förbundet delgav vid remitteringen av Betalningsutredningens slutbetänkande (SOU 2023:16). Då tydliggjorde vi att Finansförbundets medlemmar är positiva till det ökade utbudet av kontantfria betalningssätt. Minskad kontanthantering har lett till stora arbetsmiljövinster för anställda i finansbranschen då risken att utsättas för rån har minskat betydligt. Ett rån är en mycket traumatisk upplevelse och en grov kränkning mot den som utsätts. Att fler bankkontor nu är kontantfria har inneburit en säkrare arbetsmiljö för Finansförbundets medlemmar. Det är något som är värt att värna.

En minskad användning av kontanter bidrar även till att motverka andra samhällsproblem. Kontanter används i stor utsträckning i den svarta ekonomin och en stor del av kontanterna i Sverige återfinns inom den kriminella sektorn. Att betalningar i större utsträckning sker digitalt ökar möjligheterna till kontroll och spårbarhet för att motverka brottsliga upplägg och penningtvätt. Kontanthantering är därtill en kostsam process för samhället. Fysisk hantering av kontanter, som att transportera, distribuera och förvara sedlar och mynt, är dyrt och inverkar negativt på miljön.

Sammanfattningsvis anser Finansförbundet att kontantfria betalningssätt har flera fördelar. Finansförbundets menar därför att det är lämpligt i första hand sträva efter att utveckla och framtidssäkra de digitala betalningssystemen.

Det digitala utanförskapet behöver motverkas genom att säkerställa god tillgänglighet och ett brett utbud av betalningssätt. Det innebär att företag som tillhandahåller betalningstjänster behöver utveckla lösningar för olika betalsituationer och betalningsanvändare. De digitala bank- och betalningstjänsterna måste vara tillgängliga för alla som har behov av dem, oavsett till exempel funktionsnedsättning, ålder eller modersmål. Även statens insatser för betalmarknaden bör i första hand bör syfta till att fler får tillgång till digitala betalningssätt.

En fortsatt övergång till mer digitala betalningssätt behöver också ta hänsyn till behov av beredskap i händelse av krig eller kris. Finansförbundet delar slutsatsen att redundans behövs i betalsystemet, så att fler betalningslösningar finns tillgängliga parallellt och kan komplettera varandra i det fall en, eller flera, slås ut i tillfälle av kris, krig, eller som konsekvens av en it-attack. Om elförsörjning och annan nödvändig infrastruktur har slagits ut kan kontanter, under en kortare period, lösa behovet av betalningsmedel. Men kontanter är inte det enda alternativet. Även kortbetalningar kan redan idag utföras off-

line under kortare perioder. Att fortsätta utveckla offlinefunktionalitet för betalkort och stärka de digitala betalningssystemens motståndskraft mot it-attacker är viktiga beredskapsåtgärder.

Finansförbundet har samtidigt en förståelse för att det finns skäl för staten att, tills det att säkra och tillgängliga alternativ har utvecklats fullt ut, säkra förutsättningarna för en viss fysisk kontanthantering i samhället.

Utredaren lämnar förslag som innebär krav på vissa betalningsmottagare att acceptera kontant betalning för livsmedel, mediciner och myndighetsavgifter. För att infrastrukturen för kontanthantering ska fungera föreslås även att bankers skyldigheter att tillhandahålla kontanttjänster för betalningsmottagare utökas. Utredaren föreslår författningsändringar som innebär ett förtydligat ansvar för redan reglerade banker att erbjuda betalningsmottagare *behovsanpassade och lämpliga* tjänster som gör det möjligt att sätta in och ta ut sedlar och mynt på betalkonton i betryggande utsträckning i hela landet.

Finansförbundet noterar att de föreslagna formuleringarna innebär ett stort tolkningsutrymme gällande vad som ska betraktas som behovsanpassat respektive lämpligt. Med dessa formuleringar vilar ett stort ansvar på tillsynande myndighet att landa i en väl avvägd tolkning som inte medför ineffektiva eller överdimensionerade åtaganden. Finansförbundet vill därför understryka det som utredaren skriver på sida 146 om att tillsynsmyndigheten bör hålla en löpande dialog med de banker som står under tillsyn.

Ulrika Boëthius

Förbundsordförande Finansförbundet

Elsa Engström

Föredragande